

conservo suo non relaxavit. Qua similitudine proposita, Dominus Jesus adjecit, atque ait: « Sic et vobis faciet » Pater vester coelestis, si non dimiseritis unusquisque » fratri suo de cordibus vestris¹. » Hoc modo curantur cives Civitatis Dei in hac terra peregrinantes, et paci supernae patriae suspirantes. Spiritus autem sanctus operatur intrinsecus, ut valeat aliquid medicina, quae adhibetur extrinsecus. Alioquin etiamsi Deus ipse utens creatura sibi subdita in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos, sive istos corporis, sive illos, quos istis simillimos habemus in somnis, nec interiore gratia mentem regat atque agat, nihil prodest homini omnis praedicationis veritatis. Facit autem hoc Deus a vasis misericordiae irae vasa discernens, dispensatione qua ipse novit multum occulta, sed tamen justa. Ipso quippe adjuvante mirabilibus et latentibus modis, cum peccatum quod habitat in membris nostris, quae potius jam poena peccati est, sicut Apostolus praecipit, non regnat in nostro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus, nec ei membra nostra velut iniquitatis arma exhibemus², convertitur ad mentem non sibi ad mala, Deo regente, consentientem; et eam regentem tranquillius nunc habebit postea sanitate perfecta atque immortalitate percepta homo sine ullo peccato in aeterna pace regnabit.

¹ Matth. xviii, 35. — ² Rom. vi, 12.

CAPUT VII.

De causa et pertinacia sceleris Cain, quem a facinore concepto nec Dei sermo revocavit.

I. Sed hoc ipsum, quod sicut potuimus exposuimus, cum Deus locutus esset ad Cain eo more, quo cum primis hominibus per creaturam subjectam velut eorum socius forma congrua loquebatur, quid ei profuit? Nonne conceptum scelus in necando fratre etiam post verbum divinae admonitionis implevit? Nam cum sacrificia discrevisset amborum, in illius respiciens, hujus despiciens, quod non dubitandum est potuisse cognosci signo aliquo attestante visibili; et hoc ideo fecisset Deus, quia mala erant opera hujus, fratris vero ejus bona; contristatus est Cain valde, et concidit facies ejus. Sic enim scriptum est: « Et dixit Dominus ad Cain: Quare tristis factus es, et » quare concidit facies tua? Nonne si recte offeras, recte » autem non divides, peccasti? Quiesce: ad te enim conversio ejus, et tu dominaberis illius¹. » In hac admonitione quam Deus protulit ad Cain, illud quidem quod dictum est: « Nonne si recte offeras, recte autem non » divides, peccasti, » quia non elucet cur vel unde sit dictum, multos sensus peperit ejus obscuritas, cum divinarum Scripturarum quisque tractator secundum fidei regulam id conatur exponere. Recte quippe offertur sacrificium, cum offertur Deo vero, cui uni tantummodo sacrificandum est. Non autem recte dividitur, dum non discernuntur recte vel loca, vel tempora, vel res ipsae quae

¹ Gen. iv, 6, 7, juxta lxx.

offeruntur, vel qui offert, et cui offertur, vel hi quibus ad vescendum distribuitur quod oblatum est: ut divisionem hic discretionem intelligamus; sive cum offertur, ubi non oportet, aut quod non ibi, sed alibi oportet; sive cum offertur, quando non oportet, aut quod non tunc, sed alias oportet; sive cum id offertur, quod nunquam et nunquam penitus debuit; sive cum electiora sibi ejusdem generis rerum tenet homo, quam sunt ea quæ offert Deo; sive cum ejus rei, quæ oblata est, fit particeps profanus, aut quilibet quem fas non est fieri. In quo autem horum Deo displicerit Cain, facile non potest inveniri. Sed quoniam Joannes apostolus, cum de his fratribus loqueretur: « Non sicut Cain, inquit, qui ex » maligno erat, et occidit fratrem suum: Et cujus rei » gratia occidit eum? Quia opera illius maligna fuerunt, » fratris autem illius justa: » datur intelligi propterea Deum non respexisse in munus ejus, quia hoc ipso male dividebat, dans Deo aliquid suum, sibi autem se ipsum. Quod omnes faciunt, qui non Dei, sed suam sectantes voluntatem, id est, non recto, sed perverso corde viventes, offerunt tamen Deo munus, quo putant eum redimi, ut eorum non opituletur sanandis pravis cupiditatibus, sed explendis. Et hoc est proprium terrenæ Civitatis, Deum vel deos colere, quibus adjuvantibus regnet in victoriis et pace terrena, non charitate consulendi, sed dominandi cupiditate. Boni quippe ad hoc utuntur mundo, ut fruantur Deo: mali autem contra, ut fruantur mundo, uti volunt Deo; qui tamen eum vel esse, vel res humanas curare jam credunt. Sunt enim multo deteriores, qui nec hoc quidem credunt. Cognitio itaque Cain quod super ejus germani sacrificium, nec super suum respexerat Deus, utique fratrem bonum mutatus imitari, non elatus

¹ 1 Joan. iii. 12.

debutit æmulari. Sed contristatus est, et concidit facies ejus. Hoc peccatum maxime arguit Deus, tristitiam de alterius bonitate, et hoc fratris. Hoc quippe arguendo interrogavit dicens: « Quare contristatus es, et quare » concidit facies tua? » Quia enim fratri invidebat, Deus videbat, et hoc arguebat. Nam hominibus, quibus absconditum est cor alterius, esse posset ambiguum, et prorsus incertum, utrum illa tristitia malignitatem suam, in qua se Deo displicuisse didicerat, an fratris doluerit bonitatem, quæ Deo placuit, cum in sacrificium ejus aspexit. Sed rationem Deus reddens, cur ejus oblationem accipere noluerit, ut sibi ipse potius merito quam ei immerito frater displiceret, cum esset injustus non recte dividendo, hoc est, non recte vivendo, et indignus cujus approbaretur oblatio, quam esset injustior, quod fratrem justum gratis odisset, ostendit.

II. Non tamen eum dimittens sine mandato sancto, justo et bono: « Quiesce, inquit, ad te enim conversio » ejus, et tu dominaberis illius. » Numquid fratris? Absit. Cujus igitur, nisi peccati? Dixerat enim, « Pec- » casti: » tum deinde addidit: « Quiesce; ad te enim con- » versio ejus, et tu dominaberis illius. » Potest quidem ita intelligi ad ipsum hominem conversionem esse debere peccati, ut nulli alii quam sibi sciat tribuere debere quod peccat. Hæc est enim salubris pœnitentiæ medicina, et veniæ petitio non incongrua, ut ubi ait: « Ad te enim » conversio ejus, » non subaudiatur, « Erit, » sed, « Sit; » præcipientis videlicet, non prædicentis modo. Tunc enim dominabitur quisque peccato, si id sibi non defendendo præposuerit, sed pœnitendo subjecerit: alioquin et illi serviet dominantis, si patrocinium adhibuerit accidenti. Sed ut peccatum intelligatur concupiscentia ipsa carnalis, de qua dicit Apostolus: « Caro concupiscit adversus spi-

» ritum¹; » in cuius carnis fructibus et invidiam commemo-
rat, qua utique Caïn stimulabatur, et accendebatur in
fratris exitium: bene subauditur, « Erit, » id est, « Ad te
» enim conversio ejus erit, et tu dominaberis illius. »
Cum enim commota fuerit pars ipsa carnalis, quam pec-
catum appellat Apostolus, ubi dicit: « Non ego operor
» illud, sed quod habitat in me peccatum²: » quam partem
animi etiam philosophi dicunt esse vitiosam, non quæ
mentem debeat trahere, sed cui mens debeat imperare,
eamque ab illicitis operibus ratione cohibere: cum ergo
commota fuerit ad aliquid perperam committendum, si
quiescat et obtemperetur dicenti Apostolo: « Nec exhi-
» bueritis membra vestra arma iniquitatis peccato³; » ad
mentem domita et victa convertitur, ut subditæ ratio
dominetur. Hoc præcepit Deus huic, qui facibus invidiæ
inflammabatur in fratrem, et quem debuerat imitari,
cupiebat auferri. « Quiesce, » inquit: Manus ab scelere
contine; non regnet peccatum in tuo mortali corpore ad
obediendum desideriis ejus, nec exhibeas membra tua
iniquitatis arma peccato. « Ad te enim conversio ejus: »
dum non adjuvatur relaxando, sed quiescendo frenatur.
« Et tu dominaberis illius: » ut cum forinsecus non per-
mittitur operari, sub potestate mentis regentis et benevo-
lentis assuescat etiam intrinsecus non moveri. Dictum est
tale aliquid in eodem divino Libro et de muliere, quando
post peccatum, Deo interrogante atque judicante, damna-
tionis sententias acceperunt, in serpente diabolus, et in
se ipsis illa et maritus. Cum enim dixisset ei: « Multipli-
» cans multiplicabo tristitias tuas et gemitum tuum, et in
» tristitiis paries filios⁴: » deinde addidit: « Et ad virum
» tuum conversio tua, et ipse dominabitur tui⁵. » Quod dic-

¹ Gal. v, 17. — ² Rom. vi, 13. — ³ Id. vii, 17. — ⁴ Gen. 3, 16. — ⁵ Ibid.
juxta LXX.

tum est ad Caïn de peccato, vel de vitiosa carnis con-
cupiscentia, hoc isto loco de peccatrice fœmina: ubi
intelligendum est virum ad regendam uxorem, animo car-
nem regenti similem esse oportere. Propter quod dicit
Apostolus: « Qui diligit uxorem suam, se ipsum diligit:
» nemo enim unquam carnem suam odio habuit¹. » Sa-
nanda sunt enim hæc, sicut nostra: non sicut aliena,
damnanda. Sed illud Dei præceptum Caïn sicut prævari-
cator accepit. Invalescente quippe invidentiæ vitio, fra-
trem insidiatus occidit. Talis erat terrenæ conditor Civi-
tatis. Quomodo autem significaverit etiam Judæos, a qui-
bus Christus occisus est pastor ovium hominum, quem
pastor ovium pecorum præfigurabat Abel, quia in alle-
goria prophetica res est, parco nunc dicere, et quædam
hinc adversus Faustum Manichæum dixisse me recolo².

CAPUT VIII.

*Quæ ratio fuerit, ut Caïn inter principia generis
humani conderet civitatem.*

I. Nunc autem defendenda mihi videtur historia, ne sit
Scriptura incredibilis, quæ dicit ædificatam ab uno ho-
mine civitatem eo tempore, quo non plus quam viri qua-
tuor, vel potius tres³, postea quam fratrem frater occi-
dit, fuisse videntur in terra, id est, primus homo pater
omnium, et ipse Caïn, et ejus filius Enoch, ex cuius
nomine ipsa civitas nuncupata est. Sed hoc quos movet,
parum considerant, non omnes homines, qui tunc esse
potuerunt, scriptorem sacræ hujus Historiæ necesse hæ-

¹ Ephes. v, 28, 29. — ² Vide supra. lib. xii, cap. 9, et seq. — ³ Gen. iv, 17.

buisse nominare; sed eos solos, quos operis suscepti ratio postulabat. Propositum quippe scriptoris illius fuit, per quem Spiritus sanctus id agebat, per successiones certarum generationum ex uno homine propagatarum pervenire ad Abraham, ac deinde ex ejus semine ad populum Dei: in quo distincto a cæteris gentibus præfigurarentur et prænuntiarentur omnia quæ de Civitate, cujus æternum erit regnum, et de Rege ejus eodemque conditore Christo in Spiritu prævidebantur esse ventura; ita ut nec de altera societate hominum taceretur, quam terrenam dicimus Civitatem, quantum ei commemorandæ satis esset, ut Civitas Dei etiam suæ adversariæ comparatione clarescat. Cum igitur Scriptura divina, ubi et numerum annorum, quos illi homines vixerunt, commemorat, ita concludat, ut dicat de illo de quo loquebatur: « Et genuit » filios et filias, et fuerunt omnes dies » illius, vel illius, quos vixit, anni tot, « et mortuus est¹: » numquid quia eosdem filios et filias non nominat, ideo intelligere non debemus per tam multos annos, quibus tunc in sæculi hujus prima ætate vivebant, nasci potuisse plurimos homines, quorum cœtibus condi possent etiam plurimæ civitates? Sed pertinuit ad Deum, quo ista inspirante conscripta sunt, has duas societates suis diversis generationibus primitus digerere atque distinguere: ut seorsum hominum, hoc est, secundum hominem viventium, seorsum autem filiorum Dei, id est, hominum secundum Deum viventium generationes contexerentur usque ad diluvium, ubi ambarum societatum discretio concretioque narratur: discretio quidem, quod ambarum separatim generationes commemorantur, unius fratricidæ Caïn, alterius autem qui vocabatur Seth; natus quippe fuerat et ipse de Adam, pro illo quem frater occidit: concretio

¹ Gen. v, 4, 5.

autem, quia bonis in deterius declinantibus, tales universi facti fuerant: ut diluvio delerentur, excepto uno justo, cui nomen erat Noë, et ejus conjuge, et tribus filiis, totidemque nuribus, qui homines octo ex illa omnium vastatione mortalium per arcam evadere meruerunt¹.

II. Quod igitur scriptum est: « Et cognovit Caïn uxorem suam, et concipiens peperit Enoch; et erat ædificans » civitatem in nomine filii sui Enoch²: » non est quidem consequens, ut istum primum filium genuisse credatur. Neque enim hoc ex eo putandum est, quia dictus est cognovisse uxorem suam, quasi tunc se illi primitus concumbendo miscuisset. Nam et de ipso patre omnium Adam non tunc solum hunc dictum est, quando conceptus est Caïn, quem primogenitum videtur habuisse: verumetiam posterius eadem Scriptura: « Cognovit, inquit, Adam uxorem » suam Evam, et concepit, et peperit filium, et nominavit » nomen illius Seth³. » Unde intelligitur ita solere illam Scripturam loqui, quamvis non semper cum in ea legitur factos hominum fuisse conceptus, non tamen solum cum primum sibi sexus uterque miscetur. Nec illud necessario est argumento, ut primogenitum patri existimemus Enoch, quod ejus nomine civitas illa nuncupata est. Non enim ab re est, ut propter aliquam causam, cum et alios haberet, diligeret eum pater cæteris amplius. Neque enim et Judas primogenitus fuit, a quo Judæa cognominata est, et Judæi. Sed etiamsi conditori civitatis illius iste filius primus est natus, non ideo putandum est tunc a patre conditæ civitati nomen ejus impositum, quando natus est; quia nec constitui tunc ab uno poterat civitas: quæ nihil aliud est quam hominum multitudo aliquo societatis vinculo colligata: sed cum illius hominis familia tanta nume-

¹ Gen. vii. — ² Id. iv, 17. — ³ Ibid. 25.

rositate cresceret, ut haberet jam populi quantitatem, tunc potuit utique fieri, ut et constitueret, et nomen primogeniti sui constitutæ imponeret civitati. Tam longa quippe vita illorum hominum fuit, ut illic memoratorum, quorum et anni taciti non sunt, qui minimum vixit ante diluvium, ad septingentos quinquaginta-tres perveniret¹. Nam plures nongentos annos etiam transierunt, quamvis nemo ad mille pervenerit. Quis itaque dubitaverit per unius hominis ætatem tantum multiplicari potuisse genus humanum, ut esset unde constitueretur non una, sed plurimæ civitates? Quod ex hoc conjici facillime potest, quia ex uno Abraham non multo amplius quadringentis annis numerositas hebrææ gentis tanta procreata est, ut in exitu ejusdem populi ex Ægypto sexcenta millia hominum fuisse referantur bellicæ juventutis; ut omittamus gentem Idumæorum non pertinentem ad populum Israël, quam genuit frater ejus Esau nepos Abraham, et alias² natas ex semine ipsius Abraham, non per Saram conjugem procreatas.

CAPUT IX.

De longa vita hominum, quæ fuit ante diluvium, et de ampliore humanorum corporum forma.

QUAMOBREM nullus prudens rerum existimator dubitaverit Cain, non solum aliquam, verumetiam magnam potuisse condere civitatem, quando in tam longum tempus protendebatur vita mortalium: nisi forte infidelium quispiam ex ipsa numerositate annorum nobis ingerat quæstionem, qua vixisse tunc homines scriptum est in auctoribus nostris; et hoc neget esse credendum. Ita quippe

¹ Gen. v, 31. juxta lxx. — ² Supple gentes.

non credunt etiam magnitudines corporum longe ampliores tunc fuisse quam nunc sunt. Unde et nobilissimus eorum poëta Virgilius, de ingenti lapide, quam in agrorum limite infixum, vir fortis illorum temporum pugnans, et rapuit et cucurrit, et intorsit, et misit,

Vix illum (inquit) lecti bis sex cervice subirent,

Qualia nunc hominum producit corpora tellus¹:

significans majora tunc corpora producere solere tellurem. Quanto magis igitur temporibus recentioribus mundi, ante illud nobile diffamatumque diluvium? Sed de corporum magnitudine plerumque incredulos nudata per vetustatem sive per vim fluminum variosque casus sepulcra convincunt, ubi apparuerunt, vel unde ceciderunt incredibilis magnitudinis ossa mortuorum. Vidi ipse non solus, sed aliquot mecum in Uticensi littore molarem hominis dentem tam ingentem, ut si in nostrorum dentium modulos minutatim concideretur, centum nobis videretur facere potuisse. Sed illum gigantis alicujus fuisse crediderim. Nam præter quod erant omnium multo majora, quam nostra tunc corpora, gigantes longe cæteris anteibant. Sicut aliis deinde nostrisque temporibus rara quidem, sed nunquam ferme defuerunt, quæ modum aliorum plurimum excederent. Plinius Secundus doctissimus homo, quanto magis magisque præterit sæculi excursus, minora corpora naturam ferre testatur². Quod etiam Homerum commemorat sæpe carmine fuisse conquestum³, non hæc velut poëtica figmenta deridens, sed in historicam fidem tanquam miraculorum naturalium scriptor assumens. Verum, ut dixi, antiquorum magnitudines corporum inventa plerumque ossa, quoniam diuturna sunt, etiam multo posterioribus sæculis produnt. Annorum autem numerositas cujusque hominis, qui temporibus illis fuit, nullis nunc talibus do-

¹ Virg. Æneid. 12. — ² Plin. jun. lib. vii. — ³ Homer. Iliad. lib. v, et lib. xii.

cumentis venire in experimentum potest. Nec tamen ideo fides sacræ huic Historiæ deroganda est, cujus tanto impudentius narrata non credimus, quanto impleri certius prænuntiata conspiciamus. Dicit tamen etiam idem Plinius esse adhuc gentem, ubi ducentos annos vivitur¹. Si ergo humanarum vitarum diurnitates, quas experti non sumus, hodie habere creduntur, incognita nobis loca, cur non habuisse credantur et tempora? An vero est credibile alicubi esse quod hic non est, et incredibile est aliquando fuisse quod nunc non est?

CAPUT X.

De differentia, qua inter hebræos et nostros codices videntur annorum numeri dissonare.

QUOTIRCA etsi inter hebræos et nostros codices de ipso numero annorum nonnulla videtur esse distantia, quod ignoro qua ratione sit factum: non tamen tanta est, ut illos homines tam longævos fuisse dissentiant. Nam ipse homo primus Adam, antequam gigneret filium, qui appellatus est Seth, ducentos-triginta annos vixisse reperitur in codicibus nostris, in hebræis autem centum-triginta perhibetur². Sed posteaquam eum genuit, septingentos vixisse legitur in nostris, octingentos vero in illis. Atque ita in utrisque universitatis summa concordat. Ac deinde per consequentes generationes antequam gignatur, qui gigni commemoratur, minus vixisse apud Hebræos pater ejus invenitur centum annos: sed posteaquam est genitus idem ipse, centum minus quam in hebræis inveniuntur in nostris. Atque ita hinc et inde numeri universitas con-

¹ Plin. in lib. vii, cap. 48. — ² Gen. v, 3.

sonat. In sexta autem generatione nusquam utriusque codices discrepant. In septima vero, ubi ille qui natus est Enoch, non mortuus, sed quod Deo placuerit translatus esse narratur, eadem dissonantia est, quæ in superioribus quinque de centum annis antequam gigneret eum, qui ibi commemoratus est, filium: atque ita in summa similis consonantia. Vixit enim annos, antequam transferretur, secundum utrosque codices, trecentos-quinquaginta-quinque. Octava generatio habet quidem nonnullam diversitatem, sed minorem, ac dissimilem cæteris. Mathusalem quippe, quem genuit Enoch, antequam gigneret eum, qui in ipso ordine sequitur, secundum hebræos non centum minus, sed viginti amplius vixit annos: qui rursus in nostris posteaquam eum genuit, reperiuntur additi, et in utriusque sibi summa universi numeri occurrit. In sola nona generatione, id est, in annis Lamech filii Mathusalem, patris autem Noë, summa universitatis discrepat, sed non plurimum. Viginti enim et quatuor annos plus vixisse in hebræis, quam in nostris codicibus invenitur. Nam antequam gigneret filium, qui vocatus est Noë, sex minus habet in hebræis quam in nostris: postea vero quam eum genuit, triginta amplius in eisdem quam in nostris. Unde sex illis detractis, restant viginti-quatuor, ut dictum est.

CAPUT XI.

De annis Mathusalem, cujus ætas quatuordecim annis diluvium videtur excedere.

PER hanc autem discrepantiam hebræorum codicum atque nostrorum, exoritur illa famosissima quæstio, ubi Ma-

¹ Gen. v.

thusalem quatuordecim annos vixisse post diluuium computatur¹, cum Scriptura ex omnibus, qui in terra tunc fuerant, solos octo homines in arca exitium commemoret evasisse diluuii², in quibus Mathusalem non fuit. Secundum codices enim nostros, Mathusalem prius quam gigneret illum, quem vocavit Lamech, vixit annos centum-sexaginta-septem: deinde ipse Lamech, antequam ex illo natus esset Noë, vixit annos centum-octoginta-octo, qui simul fiunt trecenti-quinquaginta-quinque. His adduntur sexcenti Noë, quoto ejus anno diluuium factum est: qui fiunt nongenti-quinquaginta-quinque, ex quo Mathusalem natus est usque ad annum diluuii. Omnes autem anni vitæ Mathusalem nongenti-sexaginta-novem computantur: quia cum vixisset annos centum-sexaginta-septem, et genuisset filium, qui est appellatus Lamech, post eum genitum vixit annos octingentos-duos: qui omnes, ut diximus, nongenti sexaginta-novem fiunt. Unde detractis nongentis-quinquaginta-quinque ab ortu Mathusalem usque ad diluuium, remanent quatuordecim, quibus vixisse creditur post diluuium. Propter quod cum nonnulli, etsi non in terra, ubi omnem carnem, quam vivere in aquis natura non sinit, constat fuisse deletam, cum patresuo qui translatus fuerat aliquantum fuisse, atque ibi donec diluuium præteriret, vixisse arbitrantur; nolentes derogare fidem codicibus, quos in auctoritatem celebriorem suscepit Ecclesia, et credentes Judæorum potius quam istos non habere quod verum est. Non enim admitunt, quod magis hic esse potuerit error interpretum, quam in ea lingua esse falsum, unde in nostram per græcam Scriptura ipsa translata est. Sed inquirunt non esse credibile Septuaginta interpretes, qui uno simul tempore unoque sensu interpretati sunt, errare potuisse, aut ubi nihil eorum intererat,

¹ Hieronym. de Quest. hebraicis. — ² 1 Petr. iii, 20.

voluisse mentiri; Judæos vero, dum nobis invident, quod Lex et Prophætæ ad nos interpretando transierint, mutasse quædam in codicibus suis, ut nostris minueretur auctoritas. Hanc opinionem vel suspicionem accipiat quisque ut putaverit: certum est tamen non vixisse Mathusalem post diluuium, sed eodem anno fuisse defunctum, si verum est quod de numero annorum in hebræis codicibus invenitur. De illis autem Septuaginta interpretibus quid mihi videatur, suo loco diligentius inserendum est, cum ad ipsa tempora, quantum necessitas hujus Operis postulat, commemoranda, adjuvante Domino, venerimus¹. Præsenti enim sufficit quæstioni secundum utrosque codices tam longas habuisse vitas illius ævi homines, ut possit ætate unius, qui de duobus, quos solos terra tunc habuit, parentibus primus est natus, ad constituendam etiam civitatem multiplicari genus humanum.

CAPUT XII.

De opinione eorum, qui primorum temporum homines tam longævos, quam scribitur, fuisse non credunt.

I. NEQUE enim ullo modo audiendi sunt, qui putant aliter annos illis temporibus computatos, id est, tantæ brevitatis, ut unus annus noster decem illos habuisse credatur. Quapropter, inquirunt, cum audierit quisque vel legerit nongentos annos quemquam vixisse, debet intelligere nonaginta: decem quippe illi anni unus est noster; et decem nostri, centum illi fuerunt. Ac per hoc, ut

¹ Vide infra lib. xviii, cap. 42, 43, et 44.